

Голас Радзімы

1 сакавіка 1979 г.
№ 9 (1579)

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫНнікамі ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Год выдання 24-ы
Цана 4 кап.

Бывай, зіма са сцюдзенымі вятрамі, злымі завірухамі і траскучымі маразамі!

Правады яе, што адбываюцца звычайна ў апошняю нядзелю лютага, сталі ўжо традыцыйным святам. У гэты дзень праводзяцца вясельныя спартыўныя спаборніцтвы, катанне на тройках. Не абыходзіцца без бліноў і самавара. Вялікае спартыўнае свята адбылося нядаўна ў Ждановічах пад Мінскам, дзе многа санаторыяў, дамоў адпачынку, турбаз.

НА ЗДЫМКАХ: зімовае свята ў Ждановічах.
Фота Ю. ЗАХАРАВА.

стэмы абумоўліваецца неабходнасцю забеспячэння сапраўднай свабоды выказвання кожным выбаршчыкам свайго волю пры падачы голаша. У памяшканні выбарчага настая, дзе адбываецца галасаванне, адводзяцца спецыяльныя пакоі або абстаўляюцца кабіны, у якіх у адсутнасці прэсутнасці каардынацыі было, акрамя таго, галасуе.

Права вылучэння кандыдатаў у дэпутаты карыстацца камуністычныя партыі, прафсаюзныя, камсамоўскія, каалератыўныя і шчыра грамадскія арганізацыі, працоўныя калектывы, а таксама сходы ваеннаслужачых па ваенных часах. Працоўныя калектывы надзелены гэтым правам па новаму выбарчаму закону ўпершыню. Дзве дзевяць больш працяглы перыяд для вылучэння кандыдатаў у дэпутаты і абмеркавання вылучаных кандыдатаў. Цяпер гэты працэс пачынаецца на дзевяць дзён пасля таго, як назначаны выбары, а не раз два-тры тыдні, як было раней.

У Закон аб выбарах уключаны спецыяльныя раздзелы, якія ўстаўляюць гарантыі нейтральнасці кандыдатаў у дэпутаты ў перыяд арганізацыі і правядзення выбараў, што таксама з'яўляецца новым для нашага заканадаўства. На кандыдатаў у дэпутаты аспасуджаны шэраг гарантый статусу дэпутата. На аснове правядзення сустрэч з выбаршчыкамі, выступленняў на перадвыбарных сходах, трынаццаці, па тэлебачанню і адбылі ён вызваляецца ад створчых або службовых абавязкаў, прычым яму заўважана сярэдні заробтак. Акрамя таго, ён мае права бясплатна праезд на ўсіх відах транспарту ў межах выбарчай акругі, а калі жыць за яе межамі, то карыстацца такім жа правам для праезду ў выбарчую акругу вяртання да месца жыхарства. Гарантуецца таксама адпаведнасць кандыдата дэпутата.

Актыўнымі і непасрэднымі арганізатарамі выбарчай кампаніі з'яўляюцца ў нашай краіне працоўныя. Яны ўваходзяць у розныя выбарчыя камісіі. У Беларускай ССР, напрыклад, для арганізацыі і правядзення выбараў утворана 6 793 выбар-

чыя камісіі, у склад якіх увайшло 80 895 рабочых, калгаснікаў, прадстаўнікоў інтэлігенцыі. Яны кантралююць выкананне выбарчага закона, устаўляюць формы выбарчых бюлетэняў, рэгіструюць кандыдатаў у дэпутаты, рыхтуюць памяшканні для галасавання, арганізуюць галасаванне, падлічваюць галасы. Такое шырокае кола пытанняў аддаецца на выбарах на вырашэнне грамадскасці, а не дзяржаўных органаў, як гэта адбываецца ў буржуазных краінах.

А вось усе расходы, звязаныя з правядзеннем выбараў, у нас бярацца на сябе дзяржава. Ні кандыдаты ў дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР, ні самі выбаршчыкі сваіх сродкаў не трацяць. У той жа час усім вядома, што ў капіталістычных краінах на фінансаванне выбараў вялікія сумы буржуазным партыям выдзяляюць буйныя манополі, прамысловыя кампаніі, банкі, гандлёвыя фірмы. Безумоўна, у органы ўлады яны праводзяць сваіх стаўленікаў, якія будуць абараняць іх інтарэсы. Напрыклад, у лістападзе 1978 года 16 кандыдатаў у сенат ЗША зрасходвалі на перадвыбарную кампанію звыш аднаго мільёна долараў кожны, атрымаўшы гэтыя сродкі ў асноўным ад манополі.

Савецкі выбарчы закон не на словах, а на справе забяспечвае свабоднае волевыяўленне выбаршчыкаў, выключае ўсякую дыскрымінацыю, стварае ўсе магчымыя паслаў у вышэйшы орган ўлады дастойных людзей.

КПСС на ўсіх выбарах у Саветы выступае ў блоку з беспартыйнымі. Гэты блок — яркае сведчанне адзінства партыі і народа, непарушнага саюзу рабочых, сялян і інтэлігенцыі. Вышэйшая мэта нашай партыі — дабрабыт народа. Таму савецкія людзі цалкам адабраюць і падтрымліваюць унутраную і знешнюю палітыку КПСС, накіраваную на далейшы росквіт эканомікі і культуры краіны, павышэнне дабрабыту людзей, на ўмацаванне міру і міжнароднай бяспекі.

Іван БЕРАСЦЕНЬ,
загадчык аддзела
Прэзідыума Вярхоўнага
Савета БССР.

Новы вучэбна-вытворчы камбінат працоўнага навучання атрымаў школьнікі Ленінскага раёна Магілёва. У трохпавярховым будынку размясціліся 15 вучэбных участкаў, дзе атрымліваюць прафесійную арыентацыю амаль 2 тысячы старшакласнікаў. Выпускнікам сярэдніх школ, якія паспяхова авалодваюць спецыяльнасцямі, тут прысвойваецца рабочы разрад. Прадпрыемствы, што шэфствуюць над камбінатам, цалкам забяспечылі яго навішым абсталяваннем, накіравалі сюды кваліфікаваных спецыялістаў.

НА ЗДЫМКАХ: міжшкольны вучэбна-вытворчы камбінат; вучаніца 9-га класа сярэдняй школы № 25 Ларыса ДЗЯНІСАВА будучы повар; у кабінце тэхнічнага чарчэння. Майстар вытворчага навучання інжынер-канструктар металургічнага завода Анатоль КРАЎЧАНКА і вучаніца 9-га класа сярэдняй школы № 8 Таццяна ШАМАНОВА.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

МЭТАЙ САЦЫЯЛІЗМУ З'ЯЎЛЯЕЦЦА ШЧАСЦЕ І ДАБРАБЫТ ЛЮДЗЕЙ

ЧЫМ ВЫМЯРАЮЦЦА ЖЫЦЦЁВЫЯ КАШТОЎНАСЦІ

Летась у час праезду ў Англію мне давялося размаўляць з вельмі паважаным прафесарам, які працуе ў вядомым усяму свету Оксфардзе. Гэты джэнтльмен вельмі цікава расказваў пра гісторыю аднаго са старэйшых універсітэтаў, не без гордасці называў імёны славуццей, якія выйшлі са сцен гэтай прывілежаванай навучальнай установы. Шчырая заклапочанасць была ў голасе прафесара, калі ён пералічваў шматлікія сённяшнія праблемы, з якімі сутыкаецца яго суайчыннікі, — інфляцыя, беспрацоўе, рост наркаманіі, падзенне маральных каштоўнасцей...

— Мы — матэрыялісты, — сказаў я, — і лічым, што быццё вызначае свядомасць, фарміруе характар чалавека.
Гаворка зайшла аб ладзе жыцця.
— Усё гэта так, — пагадзіўся мой субяседнік. — Але матэрыяльны ўзровень жыцця людзей у вашай краіне ніжэйшы, чым, скажам, у Англіі або Амерыцы.

Па праўдзе сказаць, яго словы не былі для мяне нечаканасцю. У апошні час на Захадзе не любяць тэрмін «лад жыцця». Перавагу аддаюць такім азначэнням, як «узровень жыцця», «якасць жыцця» і гэтак далей. У чым жа тут справа? Разгадка даволі простая: падменаю слоў імкнуцца зацягваць сапраўднае становішча чалавека ў грамадстве.

Лад жыцця — паняцце ўсеабдымнае. Яно ахоплівае шматлікія бакі дзейнасці і ўзаемаадносін людзей: палітычны, эканамічны, сацыяльны... І вырываць які-небудзь адзін бок — значыць, у лепшым выпадку, звужаць тэму размовы, а дакладней — наўмысна скажаць ісціну.

Зацятыя антысавецкія і буржуазныя пісакі на працягу дзесяткаў год стараюцца ўсяляк ачарніць савецкі лад жыцця, робяць усё, каб як мага менш людзей у капіталістычных краінах ведалі праўду аб рэальным сацыялізме. Чаму? На гэта пытанне Генеральны сакратар Кампартыі ЗША Гэс Хол у адным са сваіх выступленняў адказаў так: «Паколькі мэтай сацыялізму з'яўляецца шчасце і дабрабыт людзей, ён ужо самым фактам свайго існавання з'яўляецца выклікам капіталістычнаму свету». Вось яна, галоўная прычына антысавецкай прапагандысцкай кампаніі, якая за многія гады не толькі не пайшла на спад, але нават прыкметна ўзмацнілася ў апошні час.

Многія з вас, паважаныя землякі, мелі магчымасць наведаць родную Беларусь. Вы самі бачылі дасягненні Радзімы ў розных галінах жыцця. Можце параўноўваць наш, савецкі лад жыцця з тымі ўмовамі, у якіх вы жывяце. Хачу прывесці выказванні некаторых нашых суайчыннікаў, з якімі мне давялося сустракацца.

— Многія ў Канадзе, — расказваў жыхар Ванкувера Уладзімір Гаўрыцкі, — бываюць здзіўлены і ўзрушаны, калі даведваюцца, што ў Савецкім Саюзе чалавек не павінен плаціць са свайго кішэнні за лячэнне, за бальніцу, не робіць ніякіх узносаў у фонд будучай пенсіі.

Вось думкі нашай зямлячкі Веры Грэсы:

— Калі ў Бельгіі людзі параўноўваюць свайго жыццё ва ўмовах эканамічнага крызісу са становішчам савецкіх працоўных, то не могуць паверыць, што ў Савецкім Саюзе няма беспрацоўя, а рацыяналізацыя вытворчасці не шкодзіць працоўным, а наадварот — аблягчае іх працу, што ў СССР ніколі не было скарачэння рэальнай заробковай платы.

Сёння ўжо немагчыма замоўчаць той факт, што СССР, рэальны сацыялізм прадэманстравалі высокія і ўстойлівыя тэмпы эканамічнага развіцця. За апошнюю чвэрць стагоддзя сярэднегадавы тэмп росту нацыянальнага даходу нашай краіны быў у два разы вышэйшы, чым у ЗША — самай развітой капіталістычнай дзяржаве, якая не ведала ні вайны на сваёй тэрыторыі, ні эканамічнай блакады. Калі ў пачатку першай п'ятгодкі мы выпускалі ў разлік на аднаго чалавека прамысловой прадукцыі на сорак працэнтаў менш, чым у сярэднім у свеце, то зараз выпускаем яе ў тры з паловай разы больш. Значны ўклад у агульнасаюзны паказчыкі ўносіць і Беларуская рэспубліка, якая з'яўляецца неад'емнай часткай адзінага народнагаспадарчага комплексу, што склаўся і дзейнічае ў СССР.

Эканамічныя поспехі даюць магчымасць пастаянна павышаць матэрыяльную забяспечанасць працоўных. Каля трох чвэрцей нацыянальнага даходу нашай краіны выдаткоўваецца на спажыванне, з году ў год растуць рэальныя даходы насельніцтва.

Мы не збіраемся сцвярджаць, што ў СССР вырашаны ўсе праблемы. Ёсць у нас недаходы, пра якія мы ведаем, якія імкнемся пераадолець. Так, матэрыяльны ўзровень жыцця ў нас сапраўды пакуль яшчэ ніжэйшы, чым у некаторых развітых капіталістычных краінах. Затое ў СССР няма бедных і багатых, няма голаду і галечы, эксплуатацыі і бяспраўя, няўпэўненасці ў заўтрашнім дні — усіх гэтых «славуццей», якія былі і застаюцца пастаяннымі спадарожнікамі капіталістычнага ладу жыцця. Каму не вядома, што ў СССР даўно ліквідавана непісьменнасць і дасягнуты высокі ўзровень агульнай адукацыі. Славіцца наша краіна выдатнымі дасягненнямі ў развіцці навукі, тэхнікі, культуры.

У гэтыя дні савецкія людзі рыхтуюцца да выбараў у Вярхоўны Савет СССР. Перадвыбарная кампанія праходзіць у поўнай адпаведнасці з Савецкай Канстытуцыяй і Законам аб выбарах і з'яўляецца яркім сведчаннем рэальнага ўдзелу шырокіх народных мас у кіраванні справамі дзяржавы і грамадства.

Такім чынам, савецкі лад жыцця — гэта прынцыпова новая з'ява ў гістарычным развіцці грамадства, вышэйшы тып сацыяльнай жыццядзейнасці людзей. Яму ўласцівы творчы стваральны праца, сапраўдны дэмакратызм, клопаты аб інтарэсах усяго грамадства і кожнага асобнага чалавека.

У. МЯЛЕШКА.

ПАДЗЕЙ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕЙ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ●

а правялі іх замежныя дзеі, якія вучацца ў Мінску. Трыста навучэнцаў аблілі захаваныя падзкі на нашай краіне — ведалі Маскву, Ленінград, Кіеў, Ташкент, Ерэван, Валгаград, Адэсу, Іркуцк. Для гасцей былі падрыхтаваны разнастайныя экскурсійныя праграмы: аведанне ленінскіх мясцін, музеяў, буйных прадпрыемстваў, сустрэчы з вэтэранамі вайны і працы, брадзнікамі вытворчасці. Аля 200 навучэнцаў з замежных краін пабывалі на канікулах у дамах адпачынку «Нарач» і «Буг».

53 навукова-тэхнічных праграм. Сярод іх — удакладненне прынцыпаў і метадык ацэнкі эфектыўнасці грамадскай вытворчасці, распрацоўка прапагоў па ахове прыроды, стварэнне новых цепла- і масаабменных працэсаў і апаратаў, метадаў і сродкаў выпрабавання і прагназавання надзейнасці машын, матэрыялаў і канструкцый на аснове палімераў.

Большасць гэтых задач вырашаецца ў садружнасці з вядучымі прадпрыемствамі рэспублікі і краіны.

**КАЛЯНДАР,
ПРЫСВЕЧАНЫ
БЕЛАРУСІ**

Выдавецтва «Полымя» выпусціла календар «Беларусь Савецкая», ілюстраваны каляровымі фотаздымкамі. Многія яго старонкі прысвечаны абласцям рэспублікі і гораду-герою Мінску. Шмат грунтоўнай інфармацыі, цікавых лічбаў і фактаў прыводзіцца аб развіцці прамысловасці, сельскай гаспадаркі, аховы здароўя, літаратуры, мастацтва, культуры. Чытача зацікавяць падборкі матэрыялаў аб Вялікай Айчыннай вайне і запаведных мясцінах рэспублікі, аб актыўным удзеле Беларускай ССР у міжнародным жыцці.

ПАДЗЕЙ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕЙ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ●

МАГІСТРАЛЬНЫЯ НАПРАМКІ НАВУКОВЫХ ПОШУКАЎ

Адбыўся гадавы агульны сход Акадэміі навук ССР. Аб выніках навуковай і навукова-арганізацыйнай дзейнасці акадэміі ў 1978 годзе гаварыў у сваім дакладзе галоўны вучоны сакратар прэзідыума Н БССР, член-карэспандант АН БССР Л. Кісялёўскі. Галоўную ўвагу ён канцэнтраван на ажыццяўленні вучонымі практычных задач вялікага народнагаспадарчага значэння.

Устанавы Беларускай акадэміі ўдзельнічалі ў міжнародным годзе ў выкананні

НА ЗДЫМКАХ: выступае старшыня прэзідыума Беларускага таварыства «Радзіма» народны мастак СССР Міхаіл САВІЦКІ; у час пасяджэння савета.
Фота С. КРЫЦКАГА.

ЦІКАВАСЦЬ ДА СВАІХ ВЫТОКАЎ

20 лютага гэтага года адбылося чарговае пасяджэнне савета Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом. Савет разгледзеў і абмеркаваў вынікі работы Таварыства за 1978 год і асноўныя напрамкі яго дзейнасці на 1979 год. З дакладам па гэтым пытанню выступіў старшыня прэзідыума Беларускага таварыства «Радзіма» Міхаіл

Савіцкі. У спрэчках прынялі ўдзел старшыня Брэсцкага аддзялення Беларускага таварыства «Радзіма» М. Паўлоўскі, член савета Таварыства А. Залескі, наступельца Мінскага кафедральнага сабора протаіерэй Я. Місяюк, выкладчык Мінскага педагогічнага інстытута замежных моў Д. Акулік і іншыя прадстаўнікі грамадскасці рэспублікі.

Разгледжана таксама ар-

ганізацыйнае пытанне — у склад савета выбраны новыя члены замест выбыўшых.

Перад пачаткам пасяджэння прысутныя мінутай маўчання ўшанавалі памяць памёршага год назад старшыні прэзідыума Беларускага таварыства «Радзіма» з часу яго заснавання народнага артыста СССР, Героя Сацыялістычнай Працы Рыгора Раманавіча Шырмы.

«Я ўдзячна Беларускаму таварыству «Радзіма», што яно дапамагло мне ўбачыць, як савецкі народ перабудоваў сваю краіну і дасягнуў надзвычай высокага ўзроўню ў адукацыі, навуцы, культуры і спорце. Ад імя Федэрацыі рускіх канадцаў дзякую за гасціннасць. Усё ўбачанае дасць нам магчымасць там, за мяжой Бацькаўшчыны, не забываць традыцыі і культуру нашых продкаў».

Такі водгук аб сваім знаходжанні ў Беларусі пакінула член галоўнага праўлення ФРК Ганна Шворак. Падобных сведчанняў плённай работы Беларускага таварыства «Радзіма», накіраванай на ўмацаванне духоўных сувязей нашых замежных суайчыннікаў з родным краем, народам, з якога яны выйшлі, было прыведзена шмат і ў дакладзе, і ў выступленнях.

Гэта і не дзіва, таму што Таварыства год ад году ўдасканальвае сваю работу, пашырае маштабы яе, дзейнасць яго ўсё больш адпавядае запатрабаванням нашых землякоў. Дэверы Таварыства заўсёды гасцінна расчынены для ўсіх, хто прыязджае ў Беларусь з намерам пазнаць яе сённяшні дзень, парадавацца яе дасягненням.

У мінулым годзе нашу рэспубліку наведалі некалькі турыстычных груп, якія складаліся з суайчыннікаў з Канады і ЗША; больш як дзесяць дэлегацый прагрэсіўных патрыятычных арганізацый землякоў з розных краін; як і што-лета, у піянерскім лагеры «Зялёны бор» пад Мінскам адпачывалі дзеці і ўнукі выхадцаў з Савецкага Саюза — на гэты раз групы з Бельгіі і Галандыі. Заслужыў станоўчы водгук і першы вопыт правядзення курсаў павышэння кваліфікацыі кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці зямляцкіх арганізацый. Беларускае таварыства «Радзіма» не толькі распрацавала грунтоўную вучэбна-практычную праграму курсаў, але і арганізавала змястоўныя экскурсіі, культпаходы ў тэатры і да т. п. Гэта дало магчымасць удзельнікам курсаў шырока пазнаёміцца з рознымі бакамі жыцця рэспублікі.

Год 1978-ы быў асаблівым не толькі для нашага народа, але і для замежных суайчыннікаў. Галоўнай мэтай тых, хто наведваў летась свой край, было імкненне ўбачыць уласнымі вачыма здабыткі беларускага народа за 60 савецкіх год, супаставіць інфармацыю, атрыманую аб Савецкай краіне з буржуазных газет, радыё, тэлебачання, з рэальнымі фактамі і пераканацца самому, што народ наш ідзе правільнай дарогай. І Беларускае таварыства «Ра-

дзіма» лічыла сваім найпершым абавязкам дапамагчы такім людзям усебакова пазнаёміцца з савецкім ладам жыцця.

«Я пераканаўся, — падзяліўся сваімі ўражаннямі Іван Ніканаў, суайчыннік з ФРГ, — што Савецкая ўлада стварыла неабмежаваныя магчымасці для ўсебаковага развіцця чалавека. У вас забяспечаны сапраўдныя дэмакратыя і правы чалавека. Я ўпэўнены, што будучыня — за сацыялізмам».

Адзначаць 60-годдзе Беларускай ССР і Камуністычнай партыі Беларусі разам са сваім народам пажадалі і нашы замежныя суайчыннікі. Беларускае таварыства «Радзіма» дапамагло ім у гэтым. Яно забяспечыла прагрэсіўныя арганізацыі шматлікімі выданнямі пра Беларусь, даслала фотавыстаўкі і фотанарысы. Пасылкі з кнігамі ішлі і па прыватных адрасах — так Беларускае таварыства «Радзіма» адгукаецца на просьбу кожнага, хто звяртаецца да яго. А што гэта значыць для людзей, адарваных ад Радзімы, можна меркаваць па пісьму Марыі Панасюк і яе ўнучкі Дэбі з Таронта: «Ваша пасылка прынесла нам вялікае задавальненне. Мы з радасці заплакалі — усё гэта мы атрымалі ад маці-Радзімы. Сардэчнае дзякуй за ваш клопат».

Глыбей пазнаць свой край дапамагла суайчыннікам і газета «Голас Радзімы», якая ў юбілейным годзе расказвала чытачам з нумара ў нумар пра гісторыю ўсталявання Савецкай улады на Беларусі, пра тое, як паступова мянялася яе сацыяльнае аблічча, пра сённяшнюю Савецкую Беларусь, паважаную рэспубліку ў вялікай сацыялістычнай садружнасці, вядомую сваім прагрэсам у розных краінах свету.

Ці не гэтым тлумачыцца ўсё большая цікавасць нашых землякоў да таго, што адбываецца ў краі, адкуль іх вытокі, мацнее свядомае запатрабаванне сэрцам быць непадзельным з Бацькаўшчынай. Такое ж імкненне пазнаць свае вытокі, карані свайго роду, пазнаць гісторыю — і ў маладзейшых пакаленняў беларускай эміграцыі. Нягледзячы на тое, што яны ўжо паўнапраўныя грамадзяне той краіны, дзе нарадзіліся, зямля бацькоў і дзядоў вабіць іх.

Дапамагчы яе мага больш даведацца пра яе і ганарыцца ёю — абавязак Беларускага таварыства «Радзіма». Справа гэта вельмі карысная і патрэбная, бо служыць у канчатковым выніку лепшаму ўзаема разуменню людзей, умацаванню міру на зямлі.

НЕЗАБЫВАЕМЫЕ ВСТРЕЧИ

Говорят, если человек чего-то сильно желает, это желание обязательно исполнится. Мы пока не можем сказать, так это или нет. Возможно, наше неутолимое желание еще раз посетит родную землю исполнится.

Прошлым летом мы во второй раз побывали на Родине. Однако в Минск захватить не удалось. Дело в том, что мы купили специальный лечебный тур в Сочи и провели там все 24 дня. После этого нужно было сразу ехать в Москву и возвращаться в Канаду.

В этот раз мы взяли с собой нашу внучку Патрицию, чтобы показать ей Родину матери, познакомить с жизнью и культурой нашего великого народа. Она по профессии учительница. Мы хотели, чтобы Патриция сама увидела разницу между нашей социалистической Родиной и капиталистическим миром. Через несколько дней она призналась: несмотря на то, что мы ей много говорили о Советском Союзе, она не верила, что увидит здесь то, что нашла в действительности. Ведь кроме нас она ежедневно слушала антисоветскую пропаганду.

— Я просто очарована матушкой Родиной, — сказала внучка.

Жили мы в гостинице «Интурист», а лечились в санатории «Металлург». Там принимали различные процедуры, загорали, купались. По вечерам старались не пропускать ни одного концерта, спектакля, ни одной лекции, которые проводились в гостинице на английском языке. Было много экскурсий. Ездили на озеро Рипа, на гору Ахун. На Дагомыских чайных плантациях нас угощали отличным чаем из традиционных русских больших самоваров. Никогда в жизни мы не пили такого чая.

В самом городе Сочи за четырнадцать лет после нашего первого посещения выросло много современных высотных гостиниц, театров, школ, стадионов и разных бытовых сооружений. Красивее стали улицы, лучше — дороги и даже тропинки, по которым ходят к морю и гуляют отдыхающие. Про цветы и говорить не приходится, весь город — сплошной цветник. Среди этой красоты повсюду видны подъемные краны, словно жирафы, вытянувшие вверх свои длинные шеи.

Последней нашей экскурсией была поездка в пионерский лагерь «Морская даль». Дорога туда, как и повсюду в этом районе, очень извилистая, крутая, но и красивая. Пионеры встретили нас радушно. Показали лагерь, спальные, столовые, медпункт и другие помещения. Кругом идеальная чистота и повсюду цветы. Руководители лагеря охотно отвечали на наши вопросы, рассказали, как организован отдых детей. Это было особенно интересно на-

шей внучке и двум американкам, тоже учителям. Они очень восхищались тем, что видели во время отпуска.

Потом ребята посмотрели концерт. Он нам тоже понравился. И песни, и танцы, и стихи исполнялись от души. В конце даже была маленькая сатирическая комедия. Английской души аплодировали всем и невольно вспоминали свое детство. Ведь мало из нас удалось проучить в детстве бы два-три года.

То, что произошло для нас было для нас совершенно неожиданно.

— Ребята! — обратились пионерам вожатая. — У нас в гостях наши земляки из Канады. Давайте их познакомим с жизнью нашей Родины. Мы хотим, чтобы Патриция сама увидела разницу между нашей социалистической Родиной и капиталистическим миром. Через несколько дней она призналась: несмотря на то, что мы ей много говорили о Советском Союзе, она не верила, что увидит здесь то, что нашла в действительности. Ведь кроме нас она ежедневно слушала антисоветскую пропаганду.

Мы встали, а ребята только зааплодировали.

Можете себе представить, как мы удивились, когда вожатая начала рассказывать о нашей жизни. О том, что первую мировую войну пришлось вместе с другими беженцами скитаться по Европе, что мы были свидетелями революции и гражданской войны, участвовали в субботниках. Она знала, что позже мы вернемся в родную Белоруссию, пионерскую буржуазную Польшу, и уже оттуда вынуждены уехать за границу. Потом ребята подарили цветы. Такого приема как не ожидали и были глубины души тронуты тем, что лишь на Родине от ленинцев впервые получили такую благодарную патристическую трудом, может быть, хоть в какой-то степени причастны к созданию новой жизни для детей.

Мы от всего сердца подарили ребят за оказанную большую честь, теплый прием. Этой встрече уже не забыть никогда.

Нельзя забыть и встречи с нашими родными. Из Тольятти специально приехал во время отпуска племянник с женой и детьми. Раньше мы никогда не виделись. Они оба работают на автомобильном заводе, а учатся в шестом классе Брестской области на неделю приехал вторым классником, тоже с женой.

При встречах с родственниками мы часто думали о том, что сделана советская власть из плеч наших мужиков.

К сожалению, 24 дня лета незаметно. Пионеры расставаться с нами и друзьями. И здесь мы ко океану, люди бы жить свободно и спокойно, без боязни за завтрашний день, вечных опасений о том, что без работы или забастовки мы не сможем прожить. Но пока мы могли видеть свою жизнь только на Родине.

Надежда и Григорий МАРТЫНЮК
Канада.

ЦУДОЎНЫ ВЕЧАР

Мы жывём далёка ад буйных прамысловых цэнтраў, і ў нашай правінцы рэдка бываюць якія-небудзь змяненні. Але вось нядаўна ў суседнім горадзе адбылася вялікая падзея — прыязджаў ансамбль песні і танца Савецкай Арміі. Артысты далі ўсяго два канцэрты, раніцай і вечарам, але на гэтых канцэртах пабывала некалькі тысяч гледачоў. У іх ліку былі і мы. Даўно мы не мелі магчымасці слухаць родныя

нам песні і бачыць іх наўцях. Мы цудоўна памалі трохгадзінны вечар вялікай радасцю слухаючы хапляючыя водгукі французскага фальклору.

Гэты калектыў яшчэ даваў канцэрты ў гарадах Францыі. А мы нецярпеннем чакаем пераходу, каб яшчэ раз паслухаць сваіх суайчыннікаў.

У. І. С. ЛІХОТЦА
Францыя.

«ИММУНИТЕТ» К ПЬЯНСТВУ: КАК ЕГО СОЗДАТЬ

НА ПЯТЬ процентов возросло за 1977 год потребление спиртных напитков в СССР. Вызывает ли это тревогу? Как в СССР борются с пьянством? На вопросы корреспондента АПН отвечает руководитель советской наркологической службы Эдуард БАБАЯН.

— Было бы неправильно считать, что успех этой борьбы зависит от мер «защита» на алкоголь. Хорошо известно, например, что «сухой закон», который принимался в некоторых странах, не облегло, а напротив — осложнил решение проблемы, содействовал не преодолению пьянства, а развитию спекуляции.

Словом, не будем ханжами: люди пили и прежде и в будущем едва ли удастся исключить алкоголь из человеческой жизни. Поэтому, сознавая всю сложность проблемы, не следует уповать на всеобщую трезвость, не вводить «сухой закон», а... «учить людей пить».

Известно, что алкогольные напитки потребляют более 90 процентов взрослого населения в мире. Но ведь далеко не все злоупотребляют ими, не все становятся алкоголиками. Зло не столько в самих алкогольных напитках, сколько в неумеренности, влекущей за собой и болезненные изменения организма человека, центральной нервной системы, что приводит подчас к тяжелым социальным последствиям. Человек в состоянии опьянения может стать опасным для общества. Советская статистика свидетельствует: свыше 65 процентов преступлений, 90 — 95 процентов хулиганских действий совершаются в состоянии алкогольного опьянения.

ГДЕ КОРНИ АЛКОГОЛИЗМА!

«Хмельное всегда протягивает нам руки, когда мы слабеем, когда мы утомлены, и указывает чрезвычайно легкий выход из создавшегося положения. Но обещания эти ложны», — утверждал американский писатель Джек Лондон. Сегодня большинство зарубежных ученых рассматривают алкоголизм как симптом различных форм невроза, сопровождающегося чувством неуверенности, тревоги, страха, которые отступают в состоянии опьянения.

В таком случае, чем объяснить пьянство среди тех, кому не угрожает безработица, кто не испытывает неуверенности в завтрашнем дне? Ответом может служить, в частности, исследование, проведенное врачами города Горького (крупный индустриальный центр СССР). Побывавшим в местном медицинском вытрезвителе был задан вопрос: что явилось поводом к выпивке?

Почти девять десятых опрошенных назвали семейные торжества, встречи с приятелями. Примерно каждый двадцатый сказал, что «пил от скуки», 2,5 процента сетовали на неприятности на работе и усталость после нее, три процента — на конфликты в семье. И, наконец, 0,2 процента — на материальные затруднения и плохие жилищные условия. Одновременно врачи отметили, что большинство пациентов вытрезвителя было с невысоким культурным и образовательным уровнем.

Мой тридцатилетний врачебный опыт убеждает меня: пить начинают главным образом «от нечего делать», от неумения организовать свой досуг. К тому же испокон веков бытует символическая гостеприимность традиция непереносимого угостения человека, пришедшего в дом. Отсюда и психологические мотивы выпивки «за компанию».

Следовательно, основой борьбы с пьянством мы считаем меры воспитания, прежде всего — подрастающего поколения. Именно у детей и подростков мы стремимся создать такой уровень нравственной и гигиенической культуры, который формирует устойчивый «иммунитет» к алкоголю, определяет этические и эстетические критерии его потребления.

При Министерстве здравоохранения организован межведомственный совет по антиалкогольной пропаганде, объединивший помимо врачей учителей школ, преподавателей средних и высших специальных учебных заведений, представителей министерств культуры, торговли, пищевой промышленности.

На мой взгляд, несмотря на перенасыщенность школьных программ, в них необходимо включить курс гигиены — в широком смысле слова. Курс, который дети изучали бы все 10 лет, от первого до последнего школьного звонка. Думаю, нас поддержат органы просвещения.

ТОЛЬКО ЛИ ВОСПИТАНИЕ!

Я — оптимист, но понимаю: воспитание — кропотливый, долгий путь, не обещающий немедленных результатов. Однако он реален, потому что у нас нет корней пьянства, порождаемых обще-

ственным строем, потому что против пьянства мы имеем возможность мобилизовать силы всего общества.

В апреле 1978 года Совет Министров СССР принял постановление об усилении борьбы с пьянством и его следствием — алкоголизмом. Лейтмотив этого документа — создание обстановки нетерпимости к любому факту злоупотребления спиртными напитками, повышение активности административных органов и общественных организаций в борьбе с пьянством и алкоголизмом, и в первую очередь милиции, товарищеских судов, добровольных народных дружин по охране общественного порядка, а также комиссий по борьбе с пьянством, образованных при исполкомах местных Советов народных депутатов.

Предусмотрено также ужесточение административного и уголовного наказания за нарушения общественного порядка в нетрезвом виде. Одновременно Министерству торговли поручено перейти на продажу спиртных напитков только в специализированных магазинах и обособленных отделах.

ЕСТЬ ЛИ «ПУТЬ ОБРАТНО»!

Сравнительно недавно считалось, что у алкоголиков нет «пути обратно». Сегодня медицина располагает обширным арсеналом средств лечения. Врачи используют около 30 лекарственных препаратов, методы гипноза, психо- и трудотерапии. Врачи-наркологи, разумеется, индивидуально подходят к лечению каждого больного, но одновременно они руководствуются единой рекомендованной Министерством здравоохранения СССР тактикой. В частности, определены обязательные минимальные курсы, очередность лечебных мероприятий, проверенных практикой и доказавших свою эффективность.

В СССР создана специальная наркологическая служба, объединяющая специалистов, прошедших подготовку в интернатуре при высших медицинских учебных заведениях, а также фельдшеров-наркологов. Служба начала формироваться три года назад. Сейчас в нее входят наркологические диспансеры (лечебно-профилактические и методические центры), наркологические пункты. За-

дача службы не только лечить, но и выявлять злоупотребляющих алкоголем, предупреждать развитие болезней. Нужно, конечно, хорошо знать человека, чтобы уловить грань, за которой «употребление» переходит в «злоупотребление». В этом помогают члены общественных наркологических постов.

Нуждающиеся в лечении проходят его в зависимости от состояния либо в наркологических отделениях, либо, не прерывая работу, в стационарах — дневных или вечерних. Основным курс длится минимум 45 дней. Затем в течение трех лет амбулаторно проводим профилактику рецидивов. Еще два года наблюдаем за пациентами.

Наиболее опасны для общества, разумеется, хронические алкоголики. Но они, как правило, не считают себя больными и лечиться не хотят. Если алкоголик нарушает общественный порядок и категорически отказывается от лечения, по решению суда его направляют в лечебно-трудовые профилактории Министерства внутренних дел СССР на принудительное лечение.

Я хочу подчеркнуть специфическую особенность подхода советских врачей к больным алкоголизмом, в том числе и к полностью деградировавшим. Мы видим свою задачу не только в том, чтобы оградить общество от опасности, которую они несут, но и вернуть их обществу. И здесь огромное значение имеет наш метод трудотерапии. Одна из ее форм — работа (под наблюдением врача) в коллективе предприятий. Здесь специально выделяются для больных, проходящих стационарное лечение, рабочие места. Хронические алкоголики утрачивают, как правило, профессиональные навыки. На предприятии их заново учат работать с учетом прежнего опыта, склонностей. Естественно, больные получают заработную плату. Сам факт, что человек, некогда приносивший семье только горе, может оказать ей материальную помощь, создает благоприятный фон для его социальной адаптации. Огромное значение имеет и то, что больной работает в коллективе, который заботится о нем, проявляет к нему внимание.

Наиболее точный сегодня «индикатор» масштабов распространения алкоголизма — это, по-моему, алкогольные психозы: ни одного такого случая не скрыть. С удовлетворением могу отметить, что число их в СССР снижается. За последние пять лет, например, почти в два раза.

Беседу вела Элеонора ГОРБУНОВА, АПН.

ЗА МИНУВШИЕ ПОЛВЕКА РОСТ СОВЕТСКИХ ДЕТЕЙ УВЕЛИЧИЛСЯ В СРЕДНЕМ НА 12—14 САНТИМЕТРОВ

СОВРЕМЕННЫЕ АКСЕЛЕРАТЫ

Когда началась акселерация? В разных странах точка отсчета разная. В России она практически не была выражена до начала 20-х годов нынешнего столетия из-за низкого уровня жизни основной массы населения.

За минувшие полвека рост советских детей увеличился в среднем на 12—14 сантиметров, а сроки полового созревания сократились примерно на 2 года.

Современные акселераты опережают по темпам физиологического развития своих сверстников предыдущих десятилетий. Причины акселерации до конца не ясны. Но некоторые закономерности выявлены.

Ученые лаборатории возрастной антропологии Научно-исследовательского института физиологии детей и подростков АПН СССР, которой я руковожу, установлено, что акселерация — явление циклическое. Существует большой цикл — 50 лет, внутри которого могут быть малые, протяженностью 10—20 лет, а также внециклические колебания, связанные с историческими событиями (например, войнами), стихийными бедствиями (засуха, неурожай). Исследования наших ученых показали, что в год повышенной солнечной активности рост ребенка во внеутробный период тормозится, а в год минимальной активности солнца прогрессирует.

Установлено, что важнейшие условия возникновения акселерации — цивилизация и урбанизация. В связи с механизацией в производстве и домашнем хозяйстве уменьшается расход человеческой мускульной энергии. С улучшением материального достатка населения повышается доля белков в рационе. Все это активизирует рост и развитие детей. Одним из факторов акселерации служит также улучшение медицинского обслуживания населения, применение новых лекарственных препаратов.

Совершенствуются меры охраны здоровья детей от неблагоприятных воздействий среды. Так, массовое ультрафиолетовое облучение детей на севере СССР предотвратило случаи тяжелого рахита.

Существенная роль в объяснении причин акселерации отводится и генетическим факторам. В истории человечества произошел переход от близкородственных браков к смешанным. Известно, что дети, у которых родители различаются по своим наследственным особенностям, развиваются быстрее, в то время как браки генетически близких людей дают потомство, отстающее в развитии. Это явление называется ретардацией.

Признаки акселерации особенно ярко проявляются у подростков. Причем ускорение развития детей в период полового

созревания может быть равномерным (гармоничным) и неравномерным (дисгармоничным). В первом случае дети становятся не только выше ростом, но и шире в плечах и груди, развитие внутренних органов, сердца и сосудов у них не отстает от линейных размеров тела. Они сохраняют высокую работоспособность и меньше утомляются.

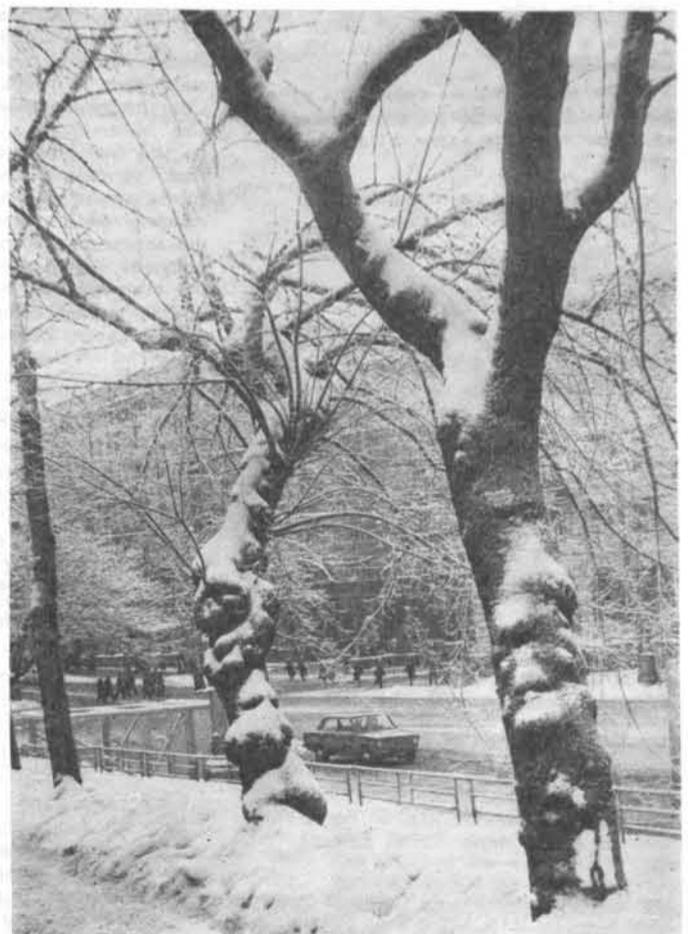
В связи с акселерацией возникла проблема несоответствия между ускоренным биологическим созреванием подростка и относительно медленным его социальным развитием, обретением самостоятельного социального статуса.

Сейчас акселерация находится в фазе подъема. Но исследования новорожденных, проведенные сотрудниками нашей лаборатории, дают основания полагать, что у детей, родившихся в 70-х годах, наблюдается тенденция к стабилизации размеров тела.

Это не значит, что дети 70-х будут ниже ростом. Но увеличение их роста по сравнению с предыдущим поколением наблюдаться не будет. До сих пор акселерация была более выраженной, от поколения к поколению увеличивалась, теперь она стабилизируется...

Конечно, это вовсе не означает, что она исчезнет, снизятся только темпы ее нарастания.

Борис НИКИТЮК.

Зима ў Мінску. Куток сквера на плошчы Свабоды. Фота Э. ЭЛЬКСІНА.

АДВЯРНУУШЫСЯ ад ветру, Антон цярпіла сядзеў на камені, падняўшы каўнер кажуха, вінтоўку паклаў на калені. У гэтай беганіне, мітусні і перастрэлцы ён не заўважыў, колькі мінула часу, і думаў, што неўзабаве пачне вечарэць. Але пакуль што было відна, усё сыпаў снег, і праз якія-небудзь паўвярсты ад грушы відаць былі голыя кроны дрэў і стрэхі хат у Княжаводцах. Трэба было яшчэ пачакаць. Ён не адчуваў сцюжы і, каб не вечер, дык у кажуху яму наогул было цяпла сярод гэтага завейнага поля пад грушай.

Вось як толькі Зоська?

— Яна дзе жыве, сяброўка твая? — Антон павярнуўся да Зоські. — З якога канца?

Зоська марудна прыўзняла абсыпаную снегам галаву і коротка зірнула на яго з пакутным выразам на апухлым твары.

— А табе што?

— Ну, як падысці? Калі з гэтага канца, дык можна рызыкнуць і цяпер. Каб не цягнуць да ночы.

Яна зноў апусціла няўкладна абвязаную галаву левым бокам на рукі і ледзь чутна спыталася:

— Спяшаешся?

— Спяшаюся, а як жа. Пагуляў і гдзе. Трэба за справу брацца.

— Скідаль недалёка. Пятнаццаць кіламетраў.

— А нашто Скідаль? Мне ў атрад трэба.

— Во як! Значыць, перадумаў?

— А хоць бы і перадумаў. Ты ж чула: заміна ў вайне палучылася. Немцаў ад Сталінграда пагналі. А там у іх лепшыя сілы.

Зоська маўчала, і ён пачаў падцягваць самаробны рэмень на вінтоўцы. Відаць, гэты Салей быў такі партызан, як і яго вінтоўка з іржавым, забітым гразёй затворам і трэснутым пасяродку прыкладам, рэмень замест трэччыка быў прывязаны да ложа матузом. Трэба будзе ўсё гэта прывесці ў належны выгляд, інакш які ж ён партызан з гэткаю зброяй. Цяпер, калі на бяду ці на шчасце, у яго сарвалася з гэтым Скідалем, Антон нават ажывеў неяк, нягледзячы на перажытае, — усё ж ён вяртаўся да труднага, але звыклага жыцця ў лесе, сярод сваіх, знаёмых людзей. Але як яны паставяцца да яго пасля такой доўгай самавольнай адлукі — гэта пытанне, як стрэмка ў целе, сядзела ў яго трывожнай сядомасці. Ён яшчэ нічога да канца не дэдумаў, але ўжо адчуваў, што ўсё будзе залежаць ад Зоські. Зоська можа яго ўратаваць, а можа і загубіць, калі ён вернецца ў атрад. Значыць, перш за ўсё трэба налазіць адносіны з Зоськай.

— Зося, а Зося! Ты на мяне не сярдуі, — сказаў ён амаль з просьбай у голасе. — Я ж хацеў, як лепей. Для цябе і для сябе.

— А я і не сярдую. Што на цябе сердаваць!

— Во маладзец! — сказаў ён ўзрадавана. — Прыйдзем да сваіх, паправімся... Мы яшчэ паладзім з табой, праўда?

— Не ўжо, мы не паладзім. — Гэта чаму? Я ж цябе...

— Памаўчы лепш, — глуха перапыніла яна, і ён падумаў: няўжо так пакрыўдзілася? Ці вельмі баліць рана? Рана, вядома, кепская, як бы Зоська, калі нават і выжыве, не засталася трохі вар'яткай. Галава ўсё ж не мяккае месца ззаду. Галаву перш за ўсё берагчы трэба, таму, мабыць, салдатам на фронце выдаюць каскі. Разумныя людзі прыдумалі. Калі пашкодзаны чэрап, дык можна і памерці, гэта няважна, што пакуль стаіш на нагах і пры памяці. Памёр жа вунь ад такой раны ў галаву партызан з першага ўзвода Сажнёў, хаця перад тым двое сутак быў на нагах і чуў сябе някэпска.

— Слухай, Зоська, — сказаў ён мякчэй, амаль ласкава. — Ты ўчора казалася, што можаш напісаць камандзіру. Ну пра мяне вобшчам...

— Што напісаць? — не зразумела яна.

— Ну ты гаварыла... Што я памагаў табе і так далей. Што прыкрыў групу там, на жалезцы. Бо калі б не я, яны б там усіх, як Салея. Ты ж бачыла, так жа...

— А нашто пісаць? — холадна сказала Зоська. — Ты што, мяне ўжо закапваеш?

— Я не закапваю. Але ж ты застанешся, — кінуў ён на вёску. — А мне ў атрад.

— Ужо як-небудзь і я дабяруся ў атрад.

— Але пакуль ты дабярэшся, мяне могуць... Як я там апраўдаюся?

— Пра што ж ты думаў раней? — Раней пра іншае думаў. Пра цябе між іншым! — пачаў злавацца Антон. Ён і сапраўды адчуваў сябе бадай што пакрыўджаным яе незгаворлівасцю. Во ўжо даў бог звязца з гэтым упартым дзяўчом, з якім немагчыма нават дамовіцца. Проста дзіўна, адкуль бярэцца ў ёй гэтая казліная ўгартасць. Мяркуючы па яе знешнасці, ніколі не падумаеш, што характар яе такой каменнай цвёрдасці, — на выгляд такая лагодная, без грубага слова, заўжды з гатоўнасцю падтрымаць добры жарт. А тут... Скула зрабілася, а не дзеўка. Такія яму яшчэ не трапляліся. Заўжды ён умеў з імі ладзіць, калі не адразу, дык спакваля, і дамагчыся свайго праз лагоднае слова, вясёлы жарт. З жанчынамі яму заўжды шэнціла, і ён нярэдка звяртаўся да іх у цяжкі момант свайго жыцця. А тут сарвалася...

Васіль БЫКАЎ

Пайсці і не вярнуцца

УРЫВАК З АПОВЕСЦІ

У № 1 «Голасу Радзімы» сёлета паведамлялася, што пісьменнік Васіль Быкаў стаў лаўрэатам Дзяржаўнай прэміі БССР за 1978 год. Друкуючы ўрывак з аповесці «Пайсці і не вярнуцца» [яна адзначана разам з аповесцю «Яго батальён»], мы хочам прадставіць чытачам дзеючых асоб — Зосю Нарэйка і Антона Галубіна, даць уяўленне пра той маральны канфлікт, які ляжыць у аснове гэтага мастацкага твора. Партызанскае камандаванне паслала Зосю на сувязь з падпольшчыкамі Скідаля. Антон увязаўся за ёю з намерам пайсці ў гарадскую паліцыю. Так, ён лічыць, больш шанцаў выжыць у ліхую гадзіну. І яго раздражняе Зося, для якой не існуе ніякіх хістанняў, — дзяўчына свята верыць у перамогу над ворагам. Вестка пра Сталінградскую бітву паварочвае думкі Антона ў другі бок. Толькі вось Зося, параненая ў сутычцы з паліцаямі, зноў паўстае на яго шляху са сваёй прыныповасцю...

Снег усё сыпаўся з неба, але быццам цішэйшы стаў вечер, і, здаецца, пачало нарэшце цягнуць. Поле хутка засцілалі прыцемкі, траціла скупое святло абкладзенае хмарами неба. У Антона замёрзлі ў сырых ботах ногі, і ён устаў з каменя, пачаў, тупаючы, грэцца пад грушай. Дрэвы і дахі ў Княжаводцах усё яшчэ віднеліся за полем, але ён ведаў, што праз гадзіну ці меней зробіцца цёмна. Ён адвадзе Зоську ў вёску, знойдзе яе сяброўку, можа, там будзе спакойна, і Зоська застанеца ў знаёмых. Яму ж трэба прабірацца ў атрад. Снег пакуль неглыбокі, за ноч ён адмахае кіламетраў трыццаць, мясцовасць па той бок Нёмана яму добра знаёмая. Але, перш чым расстацца з Зоськай, трэба дамагчыся ад яе паперу, што ён памагаў ёй у разведцы, а не прападаў немаведама дзе трое сутак. Канешне, ён разумее, што і з такой паперы не проста выкруціцца, але з дапамогай Зоські ўсё, можа, абдызецца. Без яе ж яму поўны капут, самому яму не апраўдацца.

— Ужо цямнее, — спакутаваным голасам сказала Зоська, прыўзняўшы галаву.

Напэўна, ужо можна было, не баючыся, выходзіць са свайго сховішча ў поле. Пакуль яны дашкандыбаюць да вёскі, сцягннее і яшчэ болей, але Антон бавіў час: яму хацелася напаследак дамовіцца з Зоськай.

— Зараз пойдзем, — сказаў ён. — Давай руку, уставай, пагрэй ногі.

Ён памог ёй падняцца з каменя, і яна, хіснуўшыся, ледзьве ўтрымалася на нагах. Антон падхапіў яе пад рукі, але, нецярпліва варухнуўшы локцем, яна адхіліла яго дапамогу.

— Я сама.

Што ж, калі ласка, давай сама, калі можаш. Толькі яна не спыталася сама, звярнуўшы набок галаву, спярша нязручна ўгледзелася ў яшчэ прыкметныя ў прыцемках абрысы Княжаводцаў.

— Я пайду ў вёску, — глуха сказала яна, адварнуўшыся. — А ты ідзі за Нёман.

— На што? — здзівіўся Антон. — Спярша давяду цябе, устрою...

— Гэта не трэба, — сказала яна.

— Чаму? — насцярожыўся ён. Упартасць нежаданне ягонаў дапамогі чымсьці

азадавала Антона, але ён яшчэ не здагадаўся, што было прычынай гэтага нежадання.

— Я пайду адна.

— Не, адну я цябе не пушчу.

Яна яшчэ пастаяла, згорбіўшыся і хваравіта трымаючы руку на павязцы, і раптам моўчкі апусцілася на ранейшы свой камень.

— Во яшчэ фокусы! — сказаў ён. — Ты што, начааць тут збіраешся?

— Ідзі за Нёман! — ціха, але цвёрда сказала яна. — Пасля я пайду ў Княжаводцы.

— Ах, во як! — здагадаўся Антон. — Значыць, не давяраеш?

— Не давяраю.

— Да-а, — некалькі збянтэжана сказаў ён і таксама сеў на камень вышэй.

Аказваецца, магчыма і такое, падумаў Антон. Ён прыкрываў яе агнём на чыгуны, не кінуў у хвойніку, убярог ад палі-

Здаецца, яна заплакала, угнуўшы лаву і калоцячыся, і ў гэты раз ён пашкадаваў яе — настала чарга шпываць самога сябе. Сапраўды, перш ва перад ім вырасталася зусім незвычайная, трэба было тэрмінова штосьці біць для свайго паратунку. Але ён ведаў што і самотна сядзеў пад кронай, тужлівым позіркам сноўдаючы вечаровай прасторы поля. Наўкола ўжо сцягнелася, дрэвы і стрэхі ў Княжаводцах зніклі ў паўзмроку, вясанлява шархацеў снегам у каліно голлі на грушы.

— Во ты, значыць, якая! — са стрыманай злосцю сказаў Антон. — За дрэйфіш? Праваліла заданне! І хо праваліць маё жыццё?

— За сваё жыццё ты сам будзеш казаць. Ты яго так скіраваў. Ці ж я гэта кажу? Цябе адгаворвала?

— Дапусцім, я памыліўся. Прызнаўся. Але не памыляецца той, хто нічога не робіць. Хто на печы сядзіць. А мы ў памылках вучымся. Хто гэта скажы? Ты ж адукаваная, павінна ведаць. І ты жанчына, ты павінна быць добрай. А не такой злосніцай.

— Мая дабрата мяне і загубіла, — сказала Зоська.

— Ну во! — падхапіў Антон. — Ты прызнаеш. Дык чаму ж ты і мяне загубіць хочаш? Я ж табе не вораг!

— Бываюць свае горш за ворагаў. Ціха сказала Зоська. — Ворага можа забіць. А ў свайго не стрэліш.

— А, во як! Ты ўжо гатова і страляць? Гэта за што? За мой клопат? За тое, што я цябе ратаваў?

Антон ускочыў на ногі — яе бяздольныя словы даводзілі яго да шаленства. Ён — горшы за ворага!.. Ён увесь жыццё ад злосці пры адных толькі ўспрымаў перажытым з ёй за апошнія суткі. Колькі разоў ён яе вырочаў, колькі памагаў ёй, колькі напакутаваўся за яе дурных выхадкаў! Канешне, ён не ведаў, што было і іншае, што ён не ведаў мяніў грубасць, і яна мела права крыўдзіцца. Але цяпер ён не хацеў пам'яць гэта. Ён памятаў толькі зорнае ім дабро і абурэўся ад думкі, што за гэта яго дабро яна імкнулася аддаць яму злом. І яшчэ шкадуе, што мела магчымасці стрэліць!

— Сучка ты подлая! — крыкнуў ён ціхай ярасцю, і яна, адхіснуўшыся, рухомела на камені.

Праз якую хвіліну, не сказаўшы слова ў адказ, Зоська з натугай паднялася на ногі і, падтрымліваючы галаву, кудысьці пайшла вакол крумкаў. Антон з нянавісцю пазіраў на яе ззаду. Яна была для яго агідная, і ён у думцы сказаў сабе, што не пакліча яе нізаўваж. Няхай, як знае, ратуе сябе сама, а хай гіне, яго дзела малое. Хутчэй усё, і загіне. За першай жа хатай вёсцы налезе на паліцаю, і заўтра звязанымі рукамі апынецца ў Скідаля. Але хай, ён бедаваць не будзе. Зноў хоціць. Ад гэтага часу ён ён не варыш і знаць яе болей не хоча.

Прасачыўшы, як яна хісткім няпэўным крокам абышла крушню, беручы кірунак да вёскі, Антон са злосцю закінуў плячо вінтоўку. Яму трэба было ў атрад бок — да Нёмана, у лес. Іхнія шпывы назаўжды разміналіся, і ён не шпываў нічога.

Ён прашоў дзесятак крокаў ад груш і разгублена спыніўся ад новае думкі: а раптам ёй пашанцуе? Яна знойдзе ў вёсцы знаёмую і раскажа ёй пра свайго здарылася паміж імі. Рана ці позна пра гэта стане вядома ў атрадзе... пра ён не мог дапусціць, каб яна прычынаўся ў вёску. Для яго гэта было раўназначна самагубству.

— Зося! — не сваім голасам крыкнуў Антон. — Зося!!

Зоська быццам не чула і не азірнуўся. Яе цёмная з нязграбнай галавой і стаць паволі аддалася ад грушы, і Антон ускінуў вінтоўку. Ён разумее, што ў магазіне ўсяго два патроны, але вшыў яго заўжды было зоркае, а рука дастае кова цвёрдая. Баночыся ўпусціць яе прыцемках, ён тэрпка прыцэліўся ў чорную спіну і плаўна націснуў спуск.

Стрэл, бліснуўшы чырвоным агнём на секунду асляпіў яго, Антон апусціў вінтоўку і ўгледзеўся ў змрок. Зося ў цёмнаю плямай нерухома ляжала ў снезе, раскінуўшы рукі. Не адрываючы ад яе позірку, ён перазарадзіў вінтоўку, але другога стрэлу, напэўна, ужо не спатрэбілася. Зноў жа апошні патрон трэба было пакінуць на якіх-небудзь выпадкаў.

— Во! Так будзе лепш, — са злосцю сказаў ён сабе, вылаяўся, плюнуў снег і хутка пакрочыў цераз поле ў

ШЛЯХ ДА СЯБЕ

«Партрэт рэжысёра Г. Герасіменка».

Ён стаяў ля мальберта і са здзіўленнем глядаўся ў толькі што завершаную карціну. Зось так кожны раз узнікае думка: няўжо гэта н напісаў? Няўжо ўся гэтая кампазіцыя ўзніка на палатне з мноства мазкоў, якія ён палаў у доўгія гадзіны, дні, тыдні роздумаў, умненняў, напружанай працы? І вось цяпер рэба разлучыцца з любімымі героямі, з адлюстраваным кутком прыроды. Яго карціна пачынае самастойнае жыццё. Цяпер іншыя будуць азглядаць, ацэньваць яе вартасці. Колькі разоў ужо так было, хоць сам аўтар яшчэ малады.

Завуць яго Вячаслаў Захарынскі. Што б ні сказаў мастак — аліўкава-зялёнае вясельнае неба або лагойскую вёску, асветленую барвовасцю восені, чырвоныя ўзгоркі з белымі хаткамі або ціплае сялянскае снеданне — усюды адчуваецца веданне і разуменне напісанага.

У карціне «Мая зямля», якую мы ўбачылі на юбілейнай выстаўцы «У сям'і адзінай», прывечанай 60-годдзю БССР і КПБ, прырода нібы нагадвае пра хуткаплыннае чалавечае жыццё, у якое ўсе значна.

Палатно прыгожае па маляўніча-пластычнаму ладу: нават невялікі фрагмент — чалавечыя фігуркі або дахі калгасных хат — успрымаецца як закончаная колеравая мелодыя. І хоць жывапісец паказвае навакольную рэчаіснасць так, што мы адчуваем матэрыяльную прыгажосць дрэў, травы, воблакаў, за ўсім гэтым жыве нешта больш значнае — высокая духоўнасць самога мастака.

Аб інтэнсіўнасці шуканняў В. Захарынскага можна меркаваць па шэрагу яго кампазіцый розных год, у якіх ён імкнуўся вырашыць чам адны і тыя ж праблемы.

Калі ў такіх палатнах, як «Калгасніца І. Пінчук», «Малады ўрач», «Зваршчык В. Крапіўца», адрозненні маюць выключна фармальны характар, у многім нагадваюць эскізы, то групавы партрэт «Сталевары» і асабліва «Партрэт рэжысёра Г. Герасіменка» — сур'ёзныя, маштабныя творы маладога мастака.

Працуе В. Захарынскі ўвогуле хутка, а партрэты, асабліва блізкіх яму людзей, піша часам на некалькі гадзін. Таму што непасрэднаму выкананню папярэднічае доўгая работа душы, і

тыя, апошнія гадзіны з пэндзлем у руцэ — гэта згустак натхнення, творчай энергіі.

Вядомы беларускі жывапісец Міхась Чэпik амаль не пазіраваў Захарынскаму. Вячаслаў ведае яго некалькі год, любіць яго мастацтва, ды і майстэрні іх — побач. Нейкі час выпяваў і фарміраваўся вобраз, канчатковае асэнсаванне якога адбылося перад мальбертам. Чэпik на карціне В. Захарынскага — гэта мастак, творца, які раздумвае перад чыстым палатном пра час і пра сябе.

В. Захарынскі як чалавек і мастак універсальны ў тым сэнсе, што ўсё захапляе яго. Усе набыткі культуры да 70-х гадоў нашага стагоддзя хоча ён вымераць сваім вопытам: разумовым, эмацыянальным, творчым. Апеляцыя да майстроў мінулага і веданне творчасці сваіх старэйшых калег па пэндзлю — М. Савіцкага і Л. Шчамялёва, А. Кішчанкі і Г. Вашчанкі, цікавасць да гісторыі мастацтва (сам ён, акрамя Мінскага мастацкага вучылішча, скончыў яшчэ і мастацтвазнаўчае аддзяленне Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута), захапленне сучаснай паэзіяй, спортам, музыкай — усё з'ядналася ў яго духоўным жыцці.

Творчы шлях маладога мастака толькі пачаўся. Але ўжо выразна відаць, што перад намі жывапісец, які шукае перш за ўсё праўду характараў, праўду жыцця, праўду прыгажосці. І яго страсная прага пазнання абяцае захапіць і ўсхваляваць гледачоў.

Барыс КРЭПАК.

Юрый Паўлавіч ГАЎРУК

18 лютага на 74-м годзе жыцця раптоўна памёр Юрый Паўлавіч Гаўрук (Юрка Гаўрук), паэт, літаратуразнавец, вядомы майстар мастацкага перакладу.

У некралогу, падпісаным партыйнымі і дзяржаўнымі дзеячамі, літаратарамі Беларусі, гаворыцца, што Ю. Гаўрук нарадзіўся ў Слуцку ў сям'і рабочага. З малых год пачаў працаваць — вучыўся ў школе і рабіў па найму. Ужо ў савецкі час ён скончыў Вышэйшы літаратурна-мастацкі інстытут імя В. Брусава ў Маскве, дзе і пачаў сваю літаратурную дзейнасць. Вярнуўшыся ў Беларусь, быў дацэнтам кафедры беларускай мовы і літаратуры ў Горацкай сельскагаспадарчай акадэміі, потым чытаў курс замежнай літаратуры і літаратурна-народнага СССР у Магілёўскім педагагічным інстытуце. Дзесяць год працаваў памочнікам галоўнага рэжысёра па літаратурнай частцы Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы.

У 1926 годзе Юрка Гаўрук выдаў першую кніжку — зборнік нарысаў «Вясковыя рыскі». Але найбольш яскрава яго талент праявіўся ў галіне мастацкага перакладу. Ён з'яўляецца аўтарам першай на Беларусі кніжкі паэтычных перакладаў «Кветкі з чужых палёў» (1928). На беларускай сцэне ў яго перакладах ставіліся п'есы В. Шэкспіра, Л. Талстога, А. Чэхава, Ж. Б. Мольера, В. Гюго, Н. Хікмета, Л. Ляонава. Актыўна і плённа працаваў ён над перакладамі твораў А. Пушкіна, Ф. Шылера, А. Міцкевіча, Дж. Байрана, Лесі Украінкі, У. Сасюры, А. Маруа, А. Стыля, Э. Хемінгуэя, К. С. Прычард, П. Варанько. Яго паэтычныя пераклады сабраны ў зборніках «Іскры з крэмення» (1969) і «Агні ў прасторах» (1975). Юрку Гаўрука можна па праву лічыць адным з заснавальнікаў беларускай школы мастацкага перакладу. Свой багаты вопыт і веды ён шчодро перадаваў малодшым таварышам — пісьменнікам-перакладчыкам. Заўсёды праяўляючы творчую і грамадзянскую актыўнасць, Ю. Гаўрук быў прыкладам высокай патрабавальнасці да сваёй працы, прынцыповым чалавекам, чутым таварышам.

Светлая памяць пра таленавітага пісьменніка, актыўнага працаўніка літаратуры і чулага таварыша назаўсёды застаецца ў нашых сэрцах.

У Дзяржаўным Рускім драматычным тэатры імя М. Горкага адбылася прэм'ера інсцэніроўкі твора лаўрэата Дзяржаўнай прэміі СССР і Дзяржаўнай прэміі БССР 1978 года Васіля Быкава «Пайсці і не вярнуцца». Пастаноўшчык — заслужаны дзеяч мастацтва БССР Барыс ЛУЦЭНКА.

НА ЗДЫМКУ: сцэна са спектакля.

КЛУБ КНІГАЛЮБАЎ У ПІНСКУ

У Пінску створан клуб кнігалюбаў. Яго першымі членамі сталі рабочыя і служачыя, студэнты і школьнікі.

Клуб з'явіцца цэнтрам прапаганды і распаўсюджання кніг. У яго планах — правядзенне вечароў, сустрэч, літаратурна-мастацкіх чытанняў, падрыхтоўка вусных часопісаў.

Нядаўна кнігалюбы горада сустрэліся з вядомым беларускім пісьменнікам Іванам Навуменкам, які раскажаў аб станаўленні і развіцці беларускай савецкай літаратуры.

ЗНОЎ СТАЛІ ПАПУЛЯРНЫМІ БАЛЬНЫЯ ТАНЦЫ

ХАЧУ ЗАПРАСІЦЬ НА ВАЛЬС

У школе быў навагодні вальс. Сярод залы ззяла ёлка, вакол якой у імклівым вальсе праносіліся пары. Пасля танцавалі факстрот, румбу, ча-ча-ча. Я яшчэ б доўга здзіўляўся, калі б настаўніца не растлумачыла, што многія старшакласнікі страцілі цікавасць да біт-музыкі, а «бабуліны» факстроты прыйшліся ім па душы.

Дзе ж навучыліся яны гэтым танцам? У аднаго з юнакоў я даведалася, што ён займаўся ў школе бальнага танца ў педагогаў Надзеі і Міхаіла Біруноў. Знайці Біруноў было няцяжка. Хаця зусім нядаўна Надзя стала маці, і маленькаму Ігару не было яшчэ і года, яна разам з мужам праводзіла заняткі ў танцавальнай зале «Вільнюс», што знаходзіцца ў адным з мікрараёнаў сталіцы — Зялёным Лузе. У той дзень дзяўчынкі — падлеткі, юнакі і людзі ўжо «ва ўзросце» развучвалі з настаўнікамі новы танец. З ідэальнай паставай — так трымаюцца толькі балерыны — Надзя падала руку свайму партнёру. Міша падхапіў яе і па зале пранёсся віхор,

адразу адчулася, што на круг выйшлі сапраўдныя майстры.

Біруны цяпер танцоры міжнароднага класа, пераможцы шматлікіх конкурсаў і слаборніцтваў. Неаднойчы адзначаліся як самая маладая і абаяльная пара сярод выканаўцаў. Дарэчы, пасля іх «узлёту» ў рэспубліцы з'явілася шмат прыхільнікаў бальных танцаў. У Палацах і Дамах культуры пачалі стварацца школы і студыі, адну з якіх узначалілі Біруны.

— Чаму пасля тэмпераментных, імправізаваных танцаў, якія не патрабуюць асаблівай падрыхтоўкі, а толькі ўмення ўспрымаць рытмы біт-музыкі, сімпатны маладых звярнуліся да танцаў рэгламентаваных? — спытала я ў Мішы.

— Праўду кажучы, што многае новае — гэта забытае старое, — адказаў ён. — Для маіх ровеснікаў нават вальс адкрыццё. Мне здаецца, што ўсе проста стаміліся ад біт-музыкі. А танцы пад яе надакучылі сваёй аднастайнасцю. Зразумела, лягчэй за ўсё пад рытмічную музыку хутка ці па-

вольна хістацца і называць гэта танцамі. Той жа вальс або факстрот куды складанейшыя. Іх выкананне патрабуе падрыхтоўкі, ведаў, чулага партнёра. Затое яны зрабляць высакароднай вашу постаць, больш прыгожым і грацыёзным кожны рух.

— Назва «бальныя» танцы часам бянтэжыць многіх. Гэта азначэнне выклікае адразу ўяўленне аб чымсьці старамодным і цырымонным. Але ж на самой справе гэта не так?

— Вядома, не. Танцы, якія мы выконваем, зусім не цырымонныя, наадварот, яны вельмі жыццярэдасныя і энергічныя. Магчыма, не зусім дакладна называць іх бальнымі. Больш падыходзіць назва бытавыя. І авалодаць імі няцяжка. Калі вы робіце гэта «для душы», ну, напрыклад, каб танцаваць на вечарах, сярод сяброў, тады трох-чатырох месяцаў дастаткова. Але зусім іншая справа, калі жадаеце ўдзельнічаць у конкурсе. Тут і трох гадоў бывае мала.

— Мне здаецца, што ваш

поспех быў імклівым: ужо ў 1973 годзе вы ўдзельнічалі ў міжнародным конкурсе...

— Дзесяць гадоў мы з Надзёй танцуем разам. Падсмейваліся аднакласнікі, бацькі былі катэгорычна супраць такога занятку... Але мы засталіся верныя свайму захапленню. І калі вучыліся ў інстытутах, кожны вечар займаліся ў адзінай тады ў Мінску студыі бальнага танца ў педагога-балетмайстра Міхаіла Каца.

— Ці не шкадуеце вы аб тым, што не сталі інжынерам?

— У танцах мы больш здольныя сказаць нешта сваё. Хацелі дасягнуць дасканаласці, быць лепшымі. Але акрамя гэтага мэрыйлі, каб нашы танцы не толькі прызнавалі і адзначалі на конкурсах, а каб імі зацікавіліся школьнікі, студэнты, працоўная моладзь. Густы трэба выхоўваць, казаў нам заўсёды настаўнік, і я згодны з ім. Цяпер мы якраз займаемся гэтым. Жадаючых запісацца да нас у групу заўсёды больш, чым можна ўзяць. Вось гэта ўжо поспех. А каб мець маральнае права весці за сабой іншых, трэба самому ісці наперадзе. Таму мы з Надзёй удзельнічаем у слаборніцтвах.

— З маўклівай згоды вашай жонкі ў ўсе пытанні задаю вам. Як Надзя ставіцца да та-

го, што вы прапанавалі ёй жыццё неспакойнае, з пастаяннымі трэнёўкамі і раз'ездамі, выбраўшы сваім асноўным заняткам танцы?

— Надзя, адкажы сама, калі ласка.

— Проста мы аднадумцы. Хаця лідэрства ў сям'і мужчынскае, і ў танцах таксама. Наогул, без поўнай гармоніі ў адносінах танец дваіх не можа адбыцца.

— Што вы маеце на ўвазе, гаворачы пра лідэрства ў танцы?

— У танцах, нібы ў мініяцюры, адлюстроўваюцца адносіны людзей. Уявіце на хвіліну, як выглядае танец пад музыку, напрыклад, ансамбля «Ролінг стоўнс». Юнак і дзяўчына ніяк не звязаны паміж сабой — кожны рухаецца так, як яму хочацца, да знямогі. Мне зусім не падабаецца такое дэведзенае да абсурду раўнапраўе. Таму я прыхільніца такіх танцаў, дзе партнёр можа дапамагчы, быць вядучым, лідэрам.

Я падзякавала маім суб'яднікам за цікавую размову і выйшла на вясельную вуліцу. Не страмаўшыся, азірнулася на ярка асветленую залу, дзе пад музыку нібы плылі прыгожыя пары...

Т. АНТОНАВА.

СКАРЫНА Ў РЫЗЕ

У Рызе на вуліцы Л. Паэглэс з 1961 года размяшчаецца Музей гісторыі медыцыны імя Паўла Страдыня. 44 экспазіцыйныя залы, больш як 100 тысяч медыка-гістарычных рэчаў, фотаздымкаў, кніг і рукапісаў, арыгінальныя работы сучасных мастакоў, копіі карцін і скульптур даўніх майстроў — усё гэта цікава і ярка прадстаўляе гісторыю медыцыны розных часоў і народаў.

Музей створаны на аснове ўнікальнай калекцыі выдатнага латышкага ўрача, вядомага хірурга, анкалага, гісторыка медыцыны, арганізатара аховы здароўя і грамадскага дзеяча Латавіі прафесара Паўла Страдыня (1896—1958).

Раскажам крыху пра залу № 15, дзе асвятляецца гісторыя старажытнаарускай медыцыны. Макет Радзівілаўскага леталісу, старонкі рукапісных траўнікаў... Экспануецца ў гэтай зале і партрэт Францыска Скарыны. Пад ім сціслы надпіс: «Выдатны ўрач і дзеяч беларускай культуры. У 1512 годзе атрымаў ступень «у лекарскіх навукх доктара» ў Падуанскім універсітэце. Яго дзейнасць садзейнічала барацьбе беларускага народа супраць прыгнёту польскіх і літоўскіх феодалаў, супраць каталіцызму і аказала вялікае ўздзеянне на культуру ўсіх славянскіх народаў».

Гэтае ўздзеянне адчувалася і ў Прыбалтыцы, на што звяртаў увагу ў свой час сам П. Страдыня: «Асобнай задачай з'яўляецца ўстанавленне ўздзеяння лекарскага мастацтва Палацка, Пскова, Ноўгарада на латышскае лекаванне...»

Палацкі і Рыга здаўна жылі ў добрасуседстве. Яшчэ і сёння ў канцэртнай зале рыжскай філармоніі, былым Мюнцэрскім зале Вялікай гільдыі, сярод гербаў гарадоў свету, з якімі гандлявала Рыга, ёсць такі знак: над трызубавай каронаю надпіс «Контора в Полоцке», а пад каронай прыгожа акрэсленая лацінская літара Р. Ска-

рынінскі род падтрымліваў цесныя гандлёвыя сувязі з Рыгай. Лука Скарына меў свае «канторы» ў Вільні і Рызе. Пляменнік Францыска Скарыны, Раман, служыў у Рызе. Там для купцоў з усходу быў пабудаваны Рускі двор. Ад царквы Якуба з XIII стагоддзя забудоваўся так званы Рускі канец, дзе аж да 1580 года знаходзіліся праваслаўная царква Міколы, багадзельня, бальніца, могількі, канвент (купецкая гільдыя), склады, будынкі для жылля. Для ўстаноў патрабавалася вялікая колькасць абслугі, і многа палачан месцілася ў Рызе.

Рускі двор, Рускі канец, вуліца Руская ў Рызе, Руская гара (Кривуп) ў Рыжскім раёне, Руская гара (Кривкалнс) ў Курзэме... Цікавае першапачатковае значэнне слова «рускія». Па-латышску яно тлумачыцца так: криві. Абзначэнне ўвайшло ў латышскую мову з латгалскага наймення «крывічы». Спачатку латышы кривамі называлі непасрэдна кривічоў, палачан, потым усіх усходніх славян, потым — толькі рускіх, а беларусаў — балткривамі.

Не трэба, відаць, сумнявацца, ці наведваў Францыск Скарына Рыгу. Скарынінскіх кніг, праўда, тут не выяўлена. Але затое ёсць у Рызе партрэт «ученога мужа в лекарских науках доктора Франциска, Скоринина сына из славного града Полоцка». І зроблены ён не «повелением» прафесара П. Страдыня, а «працею і выкладом», як мне паведамілі ў музеі, латышкага мастака Талывалдзіса Страўтманіса. Супрацоўніца музея Лілія Ксенафонтава дапамагла бліжэй пазнаёміцца з яшчэ адной выявай славутага земляка. Партрэт на хвілінку быў вынесены на балкон і сфатаграфаваны. Вось ён, Скарына ў Рызе — і сведка і ўдзельнік векавога спаднення народаў-суседзяў.

С. ПАНІЗНІК.

ЗОЛАТА «БЕРАГОЎ АЛІМПІІ»

У Ленінградзе паспяхова фінішаваў сёмы Усесаюзны фестываль спартыўных фільмаў.

Закрыццё кінагляду праходзіла ў кінатэатры «Калізей», дзе адбылася ўрачыстая цырымонія ўзнагароджанія пераможцаў. Залатога медаля ўдастоена стужка беларускіх дакументалістаў «Шчаслівыя берагі Алімпіі»

(аўтар сцэнарыя і рэжысёр Сяргей Лун'янчыкаў, аператар Юрий Елхаў). Фільм расказвае аб спартсменах мінскага водналыжнага клуба «Алімпія», пра чэмпіёнку Еўропы, члена клуба Інесу Потэс.

Частка фільма здымалася ў Францыі, дзе праходзіў чэмпіянат Еўропы па водных лыжах.

Гумар

— Калі я быў маладым, я не ленаваўся праціці пешшу пляч міль, каб уляпіць аплявуху свайму саперніку!

— А назад вы таксама ішлі пешшу?

— Не, назад мяне звычайна прывозілі.

Муж адарваўся ад газеты:

— Ты нешта сказала, Сандра?

— Так, Джузэпе, але гэта было ўчора.

Ганс і Эрых ідуць па Лондану.

— Паслухай, Ганс, ты не ведаеш, якая гэта рака?

— Уяўлення не маю. У нас у Кельне яна завецца Рэйм.

— Я апошні раз пытаюся: калі вы вернеце мне бойг?

— Як добра, што вы больш не будзеце задаваць мне гэтае недарэчнае пытанне!

Адміністрацыя лонданскага атэля напрасіла французскага гумарыста Сашу Гітры распісацца ў кнізе ганаровых гасцей. Ён прачытаў папярэдні запіс, дзе гаварылася: «Барон дэ Рэзін'і са служой». Ніжэй Гітры напісаў: «Саша Гітры з чамаданам».

Елку нездарма называюць каралевай беларускіх пушчаў. Яна прыгожая і летам, і зімой. Здалёк відаць, як узвышаюцца над сцяной суцэльнага лесу старыя магутныя елкі, падобныя на пікі горных вяршынь. Глянеш на такую — дух захоплівае. Высока-высока ў зялёных кронах вісяць цяжкія яловыя шышкі.

Елка — надзвычай каштоўнае дрэва. Высакаякасная драўніну, валакно, кардон, паперу дае яна. З аднаго кубічнага метра яловай драўніны можна атрымаць матэрыял для пашыву 600 мужчынскіх касцюмаў або чатырох тысяч пар шкарпэтак. Елка, акрамя таго, і пявучае дрэва, з яе вырабляюць музычныя інструменты.

У Беларусі яловыя лясы шырока распаўсюджаны ў паўночнай і цэнтральнай частках — у Беларускім Пазар'і, на Мінскім і Аршанскім узвышшах. Вялікія яловыя насаджэнні ёсць у Віцебскай вобласці. Елка ў беларускіх лясах за 80 год пры добрых умовах падываецца да 30 і больш метраў. Калі насаджэнні не зрэдкаюцца, то ў такім узросце дрэва дае 600—700 кубаметраў драўніны з гектара.

Цікава, што беларуская елка перакачавала са сваіх родных месц і за граніцу. Многа яе, напрыклад, у Швецыі.

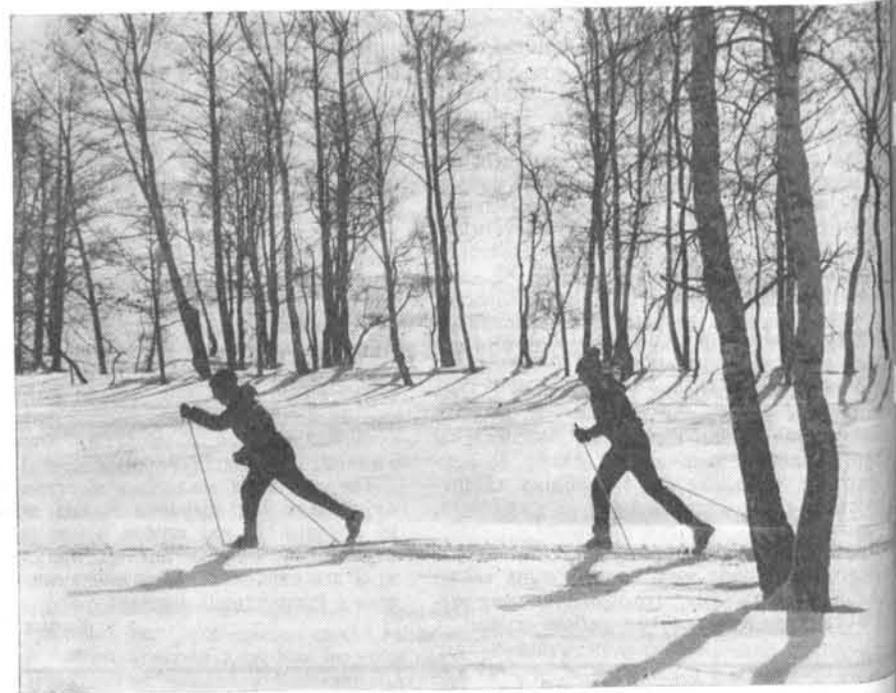
— Шмат гадоў назад, — расказвае

начальнік аддзела лесааднаўлення лесамеліярацыі Міністэрства ляснога гаспадаркі БССР В. Швец, — шведскія вучоныя і спецыялісты пачалі вырошчваць елкі, завезеныя з уеўрапейскіх краін. Дрэвам быў надан джан строгі экзамен: правярылі, колькі яны хутка растуць, ці ўстойліва супраць позніх веснавых замаркаў. Такая праверка была цалкам апраўдана — шведы выбіралі дрэва, якія даюць найлепшую драўніну і сімална прадукцыйныя для вырошчвання новых лясоў. У гэтым своеаслівым конкурсе перамагла беларуская елка. Яна аказалася самай змаўскай і прадукцыйнай ва ўмовах Швецыі.

Шведскія спецыялісты лясной гаспадаркі неаднойчы бывалі ў Беларусі, бачылі на месцах яловыя насаджэнні. Прыязджаў да нас і дырэктар каралеўскага інстытута лясной генетыкі і селекцыі прафесар Андэрсан. Паказаў нам яму елкі пад Мінскам. Якія тут дрэвы! Стройныя, сонкі! Захапленню не было канца. Андэрсан паціскаў нам рукі: «Дзякуй за такі лес».

Цяпер беларуская елка займае ў Швецыі звыш 70 тысяч гектараў. Вечназялёныя дрэвы прынеслі беларускую прыгажосць на скажонае наўскае зямлю.

М. ШЫМАНСКИ

На лыжнай прагулцы.

Фота А. ЛАРЫНА

РАЎБІЧЫ ТРУБЯЦЬ ЗБОР

Здаецца, гэта было зусім нядаўна: сталіца Савецкай Беларусі гасцінна сустракала ўдзельнікаў чэмпіяната свету 1974 года па біятлоне, для якога былі пракладзены трасы паблізу Мінска. З таго часу ў Раўбічах адбылося шмат розных спаборніцтваў, у 1976 годзе быў праведзены яшчэ адзін сусветны чэмпіянат — сярод юніёраў. Спорткомплекс стаў у адзін рад з лепшымі ў свеце біятлоннымі арэнамі — Аберхофам, Лэйк-Плэсідам...

І вось Раўбічы зноў трубяць збор. Упершыню на гасціннай беларускай зямлі праводзіцца міжнародны турнір па біятлону — Кубак «Раўбічы».

Для аматараў гэтага віду спорту ў нашай рэспубліцы розыгрыш Кубка «Раўбічы» прадстаўляе асаблівую цікавасць, бо ў спаборніцтва з лепшымі замежнымі і савецкімі спартсменамі ўступаюць і «страляючыя лыжнікі» Беларусі.

Адкрыліся спаборніцтвы спрынтэр-

скай гонкай на 10 кіламетраў. Гэтыя — біятланісты ГДР, Польшчы, Румыніі, Чэхаславакіі выступалі ў асаблівым маладзёжнымі саставамі. Гэтыя дары ж былі прадстаўлены амаль усімі лепшымі сіламі.

Сярод 86 удзельнікаў асабліва значыўся токар Іжэўскага металургічнага завода майстар спорту міжнароднага класа Уладзімір Фірул'ёў, стаў пераможцам турніра. Ён у хуткім тэмпе правёў усю гонку, на агонь рубяжках адстраляўся без промахаў.

Урачыста прагучалі фанфары, вясціўшы аб пачатку рытуала паважэння вынікаў першага міжнароднага турніра біятланістаў Кубак «Раўбічы». Арыгінальны камандны пераможца трафей — вялікі прыз з рэліявія — заваявала першая зборная каманда Савецкага Саюза. На наступных прызавых месцах каманды СССР-2 і Беларусі. Далей ішлі біятланісты Чэхаславакіі, ГДР, Польшчы, Румыніі.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зад. 335